

Nr 421

Av herr **Hermansson m. fl.**, om tillsättande av en ny försvarsutredning,
m. m.

(Lika lydande med motion nr 446 i Första kammaren)

Vänsterpartiet kommunisterna är anhängare av varje folks ovillkorliga självbestämmanderätt, liksom dess rätt att försvara densamma.

Partiet ansluter sig till principen att alla mellanstatliga tvistefrågor skall lösas vid förhandlingsbordet och att en utveckling mot avrustning och fred bör främjas med alla rationella medel.

Vid 1968 års riksdag framlade vpk en motion, II:656, med förslag att en ny utredning måtte pröva förutsättningarna för en rekonstruktion av försvaret, ägnad att tillmötesgå tre väsentliga önskemål:

att göra det arbetsdugligt även inför risken av svårare krigsvillkor än de av militärledningen hittills förutsatta,

att eliminera dess karaktär av hinder för nedrustning, och

att avsevärt nedbringa dess kostnader.

Förslaget vann icke riksdagens bifall. Utvecklingen har emellertid sedan dess ytterligare bekräftat det motiverade i våra synpunkter, varför vi återkommer till ämnet.

Svagheter hos nuvarande struktur och taktik

Vi anser det vara en defekt hos nuvarande försvarsordning att den så ensidigt bygger på en enda militärpolitisk förutsättning: konflikt mellan de två stormaktsblocken, varvid sådan jämvikt förmodas råda dem emellan att ingendera skall — beaktande styrkan hos vårt konventionella försvar — finna det rådligt att äventyra egen relativ potential med ett angrepp mot vårt land. Skulle angrepp ändock försökas räknar man med att angriparens huvudmotståndare snabbt skall ingripa till vårt bistånd.

Politiskt ansvariga myndigheter har sedan några år tillbaka eliminerat den spekulativa biståndsteorin ur sina skrivningar, medan militärledningen synes fasthålla vid den som något väsentligt. Praktiskt taget all erfarenhet under senare skeden visar dock att bistandsfrågan långt ifrån styrs av någon automatik, att den är beroende av så många överväganden i aktuellt läge att ingen i förväg kan förutse något där-om. I en planering med anspråk på saklighet kan det alltså inte inräknas som annat än en eventualitet bland andra.

Därtill kommer att om den ena av supermakterna skulle engageras i omfattande krigsföretag utanför Europa och den andra därvid finner tillfället lämpligt att framflytta positionerna, bortfaller både jämvikts- och biståndshypotesen.

Vi anser, att om Sverige skall ha ett militärt försvar bör detta vara arbetsdugligt icke endast vid ett visst, i förväg utfunderat krigsfall, utan kunna fungera vid olika alternativ, inklusive inför möjligheten att stå ensam mot en mycket överlägsen angripare. Det synes oss i en sådan situation icke vara rationellt att med kanske 10 stridsvagnar mot 50, med 20 flygplan mot 100, leverera det egentliga motståndet vid tidpunkt och under villkor som i allt väsentligt bestämmes av angriparen, därför att utgången i sådant fall oundvikligen måste bli ett nederlag.

Strukturskiss

Senare års krigserfarenheter har visat dels hjälplösheten hos ett konventionellt försvar inför en snabb och beslutsam angripare, dels hur också ett litet land, vars organisation är grundad på folkförsvarets princip, inte bara förmår att hävda sig mot t. o. m. en supermakt utan även kan tvinga den till förhandlingsbordet.

Anledning finns att tillmäta båda dessa iakttagelser synnerlig betydelse för försvarsstrukturens utformning.

Någon mekanisk kopiering av det vietnamesiska folkets försvarsorganisation förutsättes icke. Därtill är geografiska, ekonomiska och politiska förhållanden alltför olika.

Vpk ansluter sig oföränderligt till den officiellt proklamerade neutralitetspolitiken. Detta nödvändiggör förekomsten av ett *gränsförsvär*, försett med erforderlig teknisk utrustning och välutbildad personal, starkt nog att ge eftertryck åt den tillkännagivna föresatsen, men icke av sådan volym att det med fog kan tänkas bli taget i anspråk för offensiva ändamål.

Huvudstyrkorna organiseras i ett *territorialförsvär*, bestående dels av *lokala enheter* som mobiliseras för bestämda uppgifter, dels av *mobila förband*, vilkas huvuduppgift blir att frilägga i första hand svåröckerade områden, i samarbete med lokala enheter irritera och nedslita angriparens förläggningar, förhindra transporter, snappa bort eller förstöra hans förråd, ombesörja så stor omsättning av hans personal som möjligt, över huvud utsätta honom för ständigt ökande militärt och psykologiskt tryck som efter hand gör ockupationen alltmer militärt, ekonomiskt och politiskt omöjlig.

De lokala styrkorna bör organiseras i om möjligt varje samhälle och var stadsdel, ha en kärna av i huvudsak frivilliga som specialutbildas för sina uppgifter och i övrigt knyta en så stor del av befolkningen som möjligt till sin verksamhet. Utrustning och beväpning måste givetvis anpassas till uppgifterna.

De mobila förbanden organiseras i smärre enheter med goda kombinationsmöjligheter, ges en utrustning som på allt sätt underlättar rörligheten och så effektiv eldkraft som lättrörligheten medger.

Kvalitativ luftvärnsutrustning förutses för såväl gränsförsvaret som för territorialförsvarets mobila förband.

Konsekvenser

Militärt innebär den skisserade försvarsstrukturen att försvarets höga kraftutvecklingspotential i inledningsskedet (med inbyggd förstörelserisk) ersättes med en i början relativt låggradig men successivt växande potential;

kraftigt nedbringad risk för utslagning då försvaret i denna form samtidigt är mindre exponerat för förintelse och organiskt intimare sammanvuxet med hela befolkningen än vad fallet är i nuvarande försvarsordning;

att den nackdel som ligger i landets geografiska utsträckning förbytes i fördel;

att initiativet övergår till och förblir hos de egna styrkorna, som därigenom får ett avgörande inflytande på utvecklingens förlopp.

Politiskt innebär den ett betydelsefullt steg mot nedrustning då dess användbarhet för offensiva ändamål starkt nedbringas samtidigt som dess defensiva kapacitet förstärkes. Om denna princip skulle vinna omfattande efterföljd, bortfaller gradvis behovet av även en defensiv krigsmakt.

Ekonomiskt innebär en sådan försvarsordning avsevärt minskade utgifter för militära ändamål, då framför allt flygvapnet och tung materiel i övrigt drar de stora kostnaderna.

Med hänvisning till det anförda föreslås,

att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa,

att en ny försvarsutredning tillsättes, sammansatt av samtliga i riksdagen representerade partier och av representanter för de viktigaste folkrörelserna samt med deltagande av civila och militära sakkunniga, med uppgift att utreda och framlägga förslag till en ny försvarsordning i enlighet med de riktlinjer som anförts i motionen;

att den nya försvarsutredningen anmodas slutföra sitt arbete och framlägga förslag inom en tidrymd av två år;

att under denna tid militäranslagen successivt nedskäres så, att de vid periodens slut begränsas till underhåll av nuvarande försvarsorganisation och att i princip inga nyinvesteringar göres såvida icke bindande avtal omöjliggör avbeställning och industriell omdisponering för civil nyttoproduktion; samt

att redan i 1969/70 års budget en nedskärning göres av utgifterna på försvarshuvudtiteln med 500 miljoner kronor i enlighet med ovan angivna principer.

Stockholm i januari 1969

C.-H. Hermansson (vpk)

Gunvor Ryding (vpk)

Eivor Marklund (vpk)